

新世纪小学生课外阅读文库

孙子兵法

SUN

ZI

注音
本
ZHU YIN BAN

BING FA

吉林摄影出版社

新世纪小学生课外阅读文库

孙子兵法

刘薇 / 主编

吉林摄影出版社

新世纪小学生课外阅读文库

孙子兵法

责任编辑:李天民 封面设计:赵恩刚

吉林摄影出版社出版发行

(长春市人民大街124号)

长春市第七印刷厂印制

850×1168毫米 1/32 270印张 2250千字

2001年6月第1版 2002年5月第2次印刷

印数:1-4000册

ISBN 7-80606-475-3/J · 337

全套定价:300.00元

目录

一、始计篇	1
二、作战篇	41
三、军形篇	71
四、兵势篇	105
五、虚实篇	150
六、军争篇	191
七、九变篇	217
八、地形篇	245

始计篇

yuán wén

(原文)

sūn zǐ yuē bīng zhě guó zhī dà shì

孙子曰：“兵者，国之大事，

sǐ shēng zhī dì cún wáng zhī dào bù kě bù chá yě

死生之地，存亡之道，不可不察也。

gù jīng zhī yǐ wǔ shì xiào zhī yǐ jì ér

故经之以五事，校之以计而

suǒ qí qíng yī yuē dào èr yuē tiān sān yuē dì

索其情：一曰道，二曰天，三曰地，

sì yuē jiàng wǔ yuē fǎ dào zhě lìng mín yǔ

四曰将，五曰法。道者，令民与

shàng tóng yì yě gù kě yǐ yǔ zhī sǐ kě yǐ

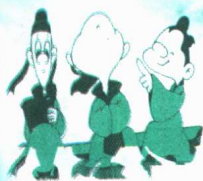
上同意也，故可以与之死，可以

yǔ zhī shēng ér bù wèi wēi tiān zhě yīn yáng

与之生，而不畏危。天者，阴阳、

hán shǔ shí zhì yě dì zhě yuǎn jìn xiǎn yì

寒暑、时制也。地者，远近、险易、

sūn zǐ bīng fǎ
孙子兵法

guǎng xiá sǐ shēng yě jiāng zhě zhì xìn rén
广狭、死生也。将者，智、信、仁、
yǒng yán yě fǎ zhě qū zhì guān dào zhǔ
勇、严也。法者，曲制、官道、主
yòng yě fán cǐ wǔ zhě jiāng mò bù wén zhī
用也。凡此五者，将莫不闻。知
zhī zhě shèng bù zhī zhě bù shèng gù xiào zhī yǐ
之者胜，不知者不胜。故校之以
jì ér suǒ qí qíng yuē zhǔ shú yǒu dào jiāng shú
计而索其情，曰：主孰有道？将孰
yǒu néng tiān dì shú dé fǎ lìng shú xíng bīng zhòng
有能？天地孰得？法令孰行？兵众
shú qiáng shì zú shú liàn shàng fá shú míng wú yǐ
孰强？士卒孰练？赏罚孰明？吾以
cǐ zhī shèng fù yǐ
此知胜负矣。

jiāng tīng wú jì yòng zhī bì shèng liú zhī
将听吾计，用之必胜，留之。

jiāng bù tīng wú jì yòng zhī bì bài qù zhī
将不听吾计，用之必败，去之。

jì lì yǐ tīng nǎi wèi zhī shì yǐ zuǒ
计利以听，乃为之势，以佐
qí wài shì zhě yīn lì ér zhì quán yě
其外。势者，因利而制权也。

bīng zhě guǐ dào yě gù néng ér shì zhī
兵者，诡道也。故能而示之
bù néng yòng ér shì zhī bù yòng jìn ér shì zhī
不能，用而示之不用，近而示之

yuǎn yuǎn ér shì zhī jìn lì ér yòu zhī luàn ér
远，远而示之近，利而诱之，乱而
qǔ zhī shí ér bèi zhī qiáng ér bì zhī nù ér
取之，实而备之，强而避之，怒而
náo zhī bēi ér jiāo zhī yì ér láo zhī qīn ér
挠之，卑而骄之，佚而劳之，亲而
lí zhī gōng qí wú bèi chū qí bú yì cǐ
离之。攻其无备，出其不意。此
bīng jiā zhī shèng bù kě xiān chuán yě
兵家之胜，不可先传也。

fū wèi zhàn ér miào suàn shèng zhě dé suàn
夫未战而庙算胜者，得算
duō yě wèi zhàn ér miào suàn bù shèng zhě dé
多也；未战而庙算不胜者，得
suàn shǎo yě duō suàn shèng shǎo suàn bù shèng
算少也。多算胜，少算不胜，
ér kuàng yú wú suàn hū wú yǐ cǐ guān zhī
而况于无算乎？吾以此观之，
shèng fù jiàn yǐ
胜负见矣。

shì yì

(释义)

sūn zǐ shuō zhàn zhēng shì guó jiā dà shì
孙子说，战争是国家大事，
shì jūn mín shēng sǐ ān wēi de zhǔ zǎi shì guó jiā
是军民生死安危的主宰，是国家
cún wáng de guān jiàn shì bù kě yǐ bú rèn zhēn kǎo
存亡的关键，是不可以不认真考

chá yán jiū de
察研究的。

yīn cǐ bì xū shěn dù dí wǒ wǔ gè
因此，必须审度敌我五个
fāng miàn de qíng kuàng bǐ jiào shuāng fāng de móu huà
方面的情况，比较双方的谋划，
lái qǔ dé duì zhàn zhēng qíng shì de rèn shí zhè
来取得对战争情势的认识。（这
wǔ gè fāng miàn yī shì zhèng zhì èr shì tiān
五个方面）一是政治，二是天
shí sān shì dì lì sì shì jiāng lǐng wǔ
时，三是地利，四是将领，五
shì fǎ zhì suǒ wèi zhèng zhì jiù shì yào ràng
是法制。所谓政治，就是要让
mín zhòng rèn tóng yōng hù jūn zhǔ de yì yuàn
民众认同、拥护君主的意愿，
shǐ dé tā men néng gòu zuò dào sǐ wéi jūn ér
使得他们能够做到死为君而
sǐ shēng wéi jūn ér shēng ér bù hài pà wēi
死，生为君而生，而不害怕危
xiǎn suǒ wèi tiān shí jiù shì zhǐ zhòu yè qīng
险。所谓天时，就是指昼夜晴
yǔ hán lěng kù rè sì shí jié hòu de biàn
雨、寒冷酷热、四时节候的变
huà suǒ wèi dì lì jiù shì zhǐ zhēng zhàn lù
化。所谓地利，就是指征战路
tú de yuǎn jìn dì shì de xiǎn jùn huò píng tǎn
途的远近、地势的险峻或平坦、

zuò zhàn qū yù de kuān guǎng huò xiá zhǎi dì xíng
作战区域的宽广或狭窄、地形
duì yú gōng shǒu de yì chù huò bì duān jiāng
对于攻守的益处或弊端。将
lǐng jiù shì shuō jiāng shuài yào zú zhì duō móu
领，就是说将帅要足智多谋，
shǎng fá yǒu xìn ài fú bù shǔ yǒng gǎn jiǎn
赏罚有信，爱抚部属，勇敢坚
yì shù lì wēi yán suǒ wèi fǎ zhì jiù
毅，树立威严。所谓法制，就
shì zhǐ jūn duì zǔ zhī tǐ zhì de jiàn shè gè
是指军队组织体制的建设，各
jí jiāng lì de guǎn lǐ jūn xū wù zī de zhāng
级将吏的管理，军需物资的掌
guǎn yǐ shàng wǔ gè fāng miàn zuò wéi jiāng
管。以上五个方面，作为将
shuài dōu bù néng bù chōng fèn liǎo jiě chōng fèn
帅，都不能不充分了解。充分
liǎo jiě le zhè xiē qíng kuàng jiù néng dǎ shèng
了解了这些情况，就能打胜
zhàng bù liǎo jiě zhè xiē qíng kuàng jiù bù néng
仗。不了解这些情况，就不能
dǎ shèng zhàng suǒ yǐ yào tōng guò duì shuāng fāng
打胜仗。所以要通过对双方
qī zhǒng qíng kuàng de bǐ jiào lái qiú dé duì zhàn
七种情况的比较，来求得对战
zhēng qíng shì de rèn shí nǎ yī fāng jūn zhǔ zhèng
争情势的认识：哪一方君主政

zhì qīng míng nǎ yī fāng jiāng shuài gèng yǒu cái néng
治清明？哪一方将帅更有才能？

nǎ yī fāng yōng yǒu tiān shí dì lì nǎ yī fāng
哪一方拥有天时地利？哪一方

fǎ lìng néng gòu guàn chè zhí xíng nǎ yī fāng wǔ
法令能够贯彻执行？哪一方武

qì jiān lì jīng liáng nǎ yī fāng shì zú xùn liàn
器坚利精良？哪一方士卒训练

yǒu sù nǎ yī fāng shǎng fá gōng zhèng yán míng
有素？哪一方赏罚公正严明？

wǒ men gēn jù zhè yī qiè jiù kě yǐ pàn duàn
我们根据这一切，就可以判断

shuí shèng shuí fù
谁胜谁负。

ruò néng tīng cóng wǒ de jì móu yòng bīng dǎ
若能听从我的计谋，用兵打

zhàng jiù yī dīng shèng lì wǒ jiù liú xià jiǎ rú
仗就一定胜利，我就留下。假如

bù néng tīng cóng wǒ de jì móu yòng bīng dǎ zhàng jiù
不能听从我的计谋，用兵打仗就

bì bài wú yí wǒ jiù lí qù
必败无疑，我就离去。

chóu huà yǒu lì de fāng yǐ bèi cǎi nà yú
筹划有利的方已被采纳，于

shì jiù zào chéng yī zhǒng tài shì fǔ zhù duì wài de
是就造成一种态势，辅助对外的

jūn shì xíng dòng suǒ wèi tài shì jí shì yī píng
军事行动。所谓态势，即是依凭

xiǎo xué shēng kè wài yuè dú wén kù
小学生课外阅读文库

yǒu lì yú zì jǐ de yuán zé líng huó jī biàn
有利于自己的原则，灵活机变，
zhǎng wò zhàn chǎng de zhǔ dòng quán
掌握战场的主动权。

yòng bīng dǎ zhàng shì yī zhǒng guǐ zhà zhī
用兵打仗是一种诡诈之
shù néng dǎ què zhuāng zuò bù néng dǎ yào
术。能打，却装作不能打；要
dǎ què zhuāng zuò bù xiǎng dǎ míng míng yào xiàng
打，却装作不想打，明明要向
jìn chù jìn gōng què zhuāng zuò yào dǎ yuǎn chù
近处进攻，却装作要打远处；
jī jiāng jìn gōng yuǎn chù què zhuāng zuò yào gōng jìn
即将进攻远处，却装作要攻近
chù dí rén tān lì jiù yòng lì yǐn yòu tā
处；敌人贪利，就用利引诱他；
dí rén hùn luàn jiù chéng jī gōng qǔ tā dí
敌人混乱，就乘机攻取他；敌
rén lì liàng xióng hòu jiù yào zhù yì fáng bèi
人力量雄厚，就要注意防备
tā dí rén bīng shì qiáng shèng jiù zàn shí bì
他；敌人兵势强盛，就暂时避
qí fēng máng dí rén yì nù bào zào jiù yào
其锋芒；敌人易怒暴躁，就要
zhé sǔn tā de ruì qì dí rén bēi qiè jiù
折损他的锐气；敌人卑怯，就
shè fǎ shǐ zhī jiāo héng dí rén xiū zhěng dé
设法使之骄横；敌人休整得

sūn zǐ bīng fǎ 孙子兵法

hǎo jiù shè fá shǐ zhī pí láo dí rén nèi
好，就设法使之疲劳；敌人内
bù hé mù jiù shè fǎ lí jiān tā yào zài
部和睦，就设法离间他。要在
dí rén méi yǒu fáng bèi chù fā qǐ jìn gōng zài
敌人没有防备处发起进攻，在
dí rén yì liào bú dào shí cǎi qǔ xíng dòng suǒ
敌人意料不到时采取行动。所
yǒu zhè xiē shì jūn shì jiā zhǐ huī yì shù de
有这些，是军事家指挥艺术的
ào miào shì wú cóng shì xiān dāi bǎn guī dìng de
奥妙，是无从事先呆板规定的。

kāi zhàn zhī qián jiù yù jì néng gòu qǔ shèng
开战之前就预计能够取胜
de shì yīn wèi chóu huà zhōu mì shèng lì tiáo jiàn
的，是因为筹划周密，胜利条件
chōng fèn kāi zhàn zhī qián jiù yù jì bù néng qǔ
充分；开战之前就预计不能取
shèng de shì yīn wèi chóu huà bù zhōu shèng lì
胜的，是因为筹划不周，胜利
tiáo jiàn quē fá chóu huà zhōu mì tiáo jiàn jù
条件缺乏。筹划周密、条件具
bèi jiù néng qǔ shèng chóu huà bù zhōu tiáo jiàn quē
备就能取胜，筹划不周、条件缺
fá jiù bù néng qǔ shèng gèng hé kuàng bù zuò chóu
乏就不能取胜，更何况不作筹
huà háo wú tiáo jiàn ne wǒ men yī jù zhè xiē
划、毫无条件呢？我们依据这些

xiǎo xué shēng kè wài yuè dú wén kù
小学生课外阅读文库

lái guān chá nà me shèng fù de jié guǒ yě jiù
来观察，那么胜负的结果也就
hěn míng xiǎn le
很明了。

zhàn lì
(战例)

yuè miè wú zhī zhàn
越灭吴之战

chūn qiū shí qī wú yuè liǎng guó wéi zhēng
春秋时期，吴越两国为争
duó bà quán zài gōng yuán qián nián zhì gōng yuán
夺霸权，在公元前506年至公元
qián nián de sān shí duō nián jiān fā shēng guò duō
前473年的三十多年间发生过
cì zhàn zhēng zài gōng yuán qián nián de yī cì
次战争。在公元前494年的一次
zhàn zhēng zhōng yuè guó zài huì jī shòu cuò lì
战争中，越国在会稽受挫，力
liàng dà dà xiǎo ruò jī hū zāo shòu le miè guó
量大大削弱，几乎遭受了灭国

xiǎo xué shēng kè wài yuè dú wén kù
小学生课外阅读文库

zhī zāi yuè wáng gōu jiàn zài shòu cuò hòu yī
之灾。越王勾践在受挫后，一
miàn bēi shēn shì wú yī miàn fǎn shěng sī guò
面卑身事吴，一面反省思过，
zhì dìng le xiū yǎng shēng xī fú wèi rén mín de
制订了休养生息、抚慰人民的

yī xì liè zhèng cè qǔ dé le mín zhòng de zhī
一系列政策，取得了民众的支
chí gōu jiàn jīng guò wò xīn cháng dǎn
持。勾践经过“卧薪尝胆”、
shí nián shēng jù shí nián jiào xùn
“十年生聚”、“十年教训”，
zuì hòu fù chóu miè wú yuè miè wú zhī zhàn
最后复仇灭吴。越灭吴之战

zhēng shì wǒ guó gǔ dài shǐ shàng ruò guó dǎ bài
争是我国古代史上弱国打败
qiáng guó de yī gè fàn lì cóng xǔ duō fāng miàn
强国的一个范例，从许多方面
yìn zhèng le sūn zǐ bīng fǎ shǐ jì piān
印证了《孙子兵法·始计篇》
de hé lǐ xìng yǔ zhèng què xìng
的合理性与正确性。

wú guó hé yuè guó shì chūn qiū hòu qī zài
吴国和越国是春秋后期在
cháng jiāng xià yóu jué qǐ de liǎng gè guó jiā zài
长江下游崛起的两个国家。在
cǐ zhī qián tā men zài hěn cháng yī duàn shí jiān
此之前，他们在很长一段时间
lǐ gòng tóng yī fù chū guó shì chū guó de méng
里共同依附楚国，是楚国的盟
guó chūn qiū zhōng qī wú guó tōng guò jiān bìng
国。春秋中期，吴国通过兼并
zhàn zhēng qǔ dé le dà liàng tǔ dì jiāng yù bù
战争取得了大量土地，疆域不
duàn kuò dà shí lì bù duàn zēng qiáng zài dà
断扩大，实力不断增强，在大
guó zhēng bà de jú shì zhōng zhú jiàn zhǎn lù tóu jiǎo
国争霸的局势中逐渐崭露头角
bìng kāi shǐ pàn chū gōng chū yǐ qiú zhōng yuán zhēng
并开始叛楚攻楚，以求中原争
bà zhè shí de yuè guó jiào wéi ruò xiǎo zài
霸。这时的越国较为弱小，在